

הבולאי

העברי

במה ישראלית לפילאטליה

ישראל — חברה באיגוד הדאר הבינלאומי

לרגל קבלת מדינת ישראל לאיגוד הדאר הבינלאומי מוציא דאר ישראל שני בולים חדשים, שתמונתם מתפרסמת כאן בפעם הראשונה.

40 פרוטה — צבע סגול כהה

80 פרוטה — צבע כרמילי

הציור — מעשי ידי האמן א. וליש — שוחת בשני הבולים: הצבי — סמל דאר ישראל — קופץ מתוך כדור-הארץ, שבמרכזו מסומנת ישראל.

תבנית הבול: 26 × 35 מ"מ; ההדפסה: פוטוליטוגרפיה (דפוס לזין-אפשטיין); הניקוב 11½. הגליון מורכב מחמשים בולים מסודרים בשורות אפקיות בת חמשה כל אחת. מספרי-הגליון (סגלגלים: 12 — 11) מצורפים לפנת-זווית של ארבעה בולים. הבולים יופיעו במחצית הראשונה של חודש אדר (סוף פברואר). על מועד ההופעה תבוא הודעה מיוחדת.

מעטפת יוביראשון, שתשא את שני הבולים, תוחתם בחותמת מיוחדת ותימכר בכל בתי-הדאר בישראל, במחיר 140 פרוטה.

אסוף בולי דואר ישראל!

השרות הבולאי
רחוב פינסקר 2, תל-אביב
לרשותך!

חודר מספר 14, הכולל
פרטים על

כול הדש המוקדש לקבלת דואר
ישראל לאיגוד הדואר הבינלאומי
יופיע בקרוב את החודר אפשר
להשיג במשרדי השרות הבולאי.
ע"י הזמנה בכתב.

בראשית חודש פברואר תופיע
רשימת-המכירה מספר 2

הכוללת תמונות ותאור בולי דאר-ישראל.
המחיר 20 פרוטה.

היש לך

אוסף בולים למכירה?

מסור אותו במכירה
בזמנית! - שאל על
כן בעצתי!

צ. גליק

מוחר בולים ומוכר פומבי
תל-אביב — רחוב הס 4 טלפון 3987

בולי

«דואר עברי» וישראל

משומשים

מחליף תמונת סריות' שונות מתוך מבחר גדול וגם קונה
במזומן לפי המחיר:

רגילים (3, 5, 10, 15, 20 מ) — 100 מיל עבור מאה.
ערכים יותר גבוהים ובולייובל — לפי הסכם.

ד. גינצבורג

רחוב מזא"ה 2, תל-אביב.

הבולאי העברי

במה ישראלית לפילאטליה

מופיע אחת לחודש

גליון מס'

1

פברואר

1950

המחיר:
75 פרוטות

בטאון לצבור הבולאים בישראל

שואפים להמציא לקוראינו, וביחוד לאלפי בני הנוער בארץ, עתון בולאי מעניין, משעשע, ומאלף כאחד, שלא יסתפק ברשימות על נושאים כגון הדפסה, שינון, ניקוב וכדומה, כי אם יקנה לקוראי הצעירים ידיעות חשובות בצורה מגוונת וחיוכית גם יחד, אין זאת אומרת שנתעלם מדרישות האספנים הוותיקים והמתקדמים, שאותם נש-תדל לשרת כמיטב יכולתנו ע"י שרות חדשות יעיל ומהיר ופרסום רשימות ומאמרים יסודיים ורציניים בכל ענפי הבולאות המדעית.

המערך

לשלוש רבבות מגיע כיום מספר הבולאים בישראל, אולם עד כה לא נעשה נסיון רציני ומתמיד להעניק לצבור גדול זה במה משלו, שבה יוכל להביע את השקפותיו ומשאלותיו, להחליף דעות ולהשיג ידיעות בשטח הבולאות בעולם. החוברת המוגשת היום לקוראינו באה למלא את החלל הריק והננו בטוחים, כי צבור הבולאים ידע להעריך את מפעלנו זה, ביחוד בשעה זו, כשאנו מנותקים, למעשה ממקורות אינפורמציה פילאט-לית, עקב אי-הבאת עתונות מקצועית מחו"ל. אין בכוננתנו ליצור במה מקצועית יבשה, אשר תספק קומץ של מומחים ואספנים מדעיים בלבד. אנו

המערך אל הקוראים

חייבות להשלח בכתב-יד ברור או במכונת-כתיבה על צד אחד, מאמרים בשפות גרמנית, אנגלית וצרפתית, שיימצאו ראויים לדפוס, יתורגמו במערכת. מדור של שאלות ותשובות על נושאים פילאטליים ייפתח באחד הגליונות הקרובים. הקוראים מוזמנים לפנות אל המדור בסוגיותיהם.

בגליון הבא נתחיל לפרסם מודעות-חליפין עממיות. דמי הפרסום נקבעו ב-100 פרוטה לשורה של שש מלים. מודעות המכילות הצעות מכירה, קניה והחלפה מתקבלת אצל דפוס מוזס ת.ד. 109, רח' פין 7, ת"א, טל. 2495. המערכת תקבל ברצון מאמרי-השתתפות רציניים מפרי עטם של אספנים השואפים לחוות את דעותיהם או לגלות את פרי מחקריהם ותגליותיהם. הרשימות

התאחדות אגודות הבולאים בישראל

עם סגן מנהל הדאר הארצי-ישראלי, אשר הודיע אז לראי שונה, כי הבריטים יפנו את הארץ ואין שעתם ודעתם פנויות לתמוך בבולאות המקומית. ההתאחדות הייתה הראשונה אשר הזהירה את המוסדות הלאומיים מפני הסכמה לדאר ובולים משותפים עם המדינה הערבית במסגרת האיחוד הכלכלי, כפי שהור צע על ידי ועדת החקירה של האומות המאוחדות. עם הקמת הממשלה הזמנית התייעצו השלטונות עם ראשי ההתאחדות בנוגע להוצאת הבולים שכתבתם "דאר עברי" הוצעה על ידי ההתאחדות, ד"ר מ. חוקי המכוון כיועץ השרות הבולאי, הוצע לתפקיד אחראי זה על ידי

(המשך בעמוד 10)

התאחדות אגודות הבולאים בישראל נוסדה בישיבת הנעילה של "פילא", תערוכת-הבולים שנערכה באפריל 1945, על ידי אגודת חובבי-בולים בתל אביב. יוזם רעיון ההתאחדות היה מר צ. גליק, שהציע את הקמת הארגון הארצי ב"יום הבול" שהתקיים בחנוכה תש"ה, ונבחר כמזכיר ההתאחדות. לנשיא ההתאחדות נבחר מר אריק לזין. ההתאחדות בועדה לייצג את האגודות לרבות הסוחרים בפני השלטונות ולעשות נפשות לפיל-טליה. היא מייצגת את ישראל ב"פי"פ", הסתדרות הבולאים הבינלאומית.

בסתיו 1947 התכוננה ההתאחדות לערוך את "יום הבול", אולם בטלה את ההכנות לאחר שנציגיה נפגשו

התפתחות תהליכי ההדפסה של בולי ישראל

מאת ד"ר משה חזקי

הכנת תמונת הבול מבוצעת בדרך פוטוגרפית דהיינו, מצלמים ומקטינים תחילה את הציור שהוכן ע"י האמן, כדי גדלם המקורי של הבולים. תוך שימוש במכונה מיוחדת ומעניינת ביותר הנקראת בשם "פוטורקומפוזר", מכפילים את הציור, לפי מספר הבולים

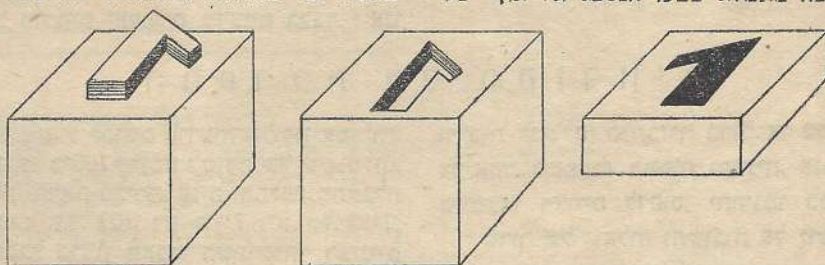
בול ירושלים (פוטוליטוגרפיה בשני צבעים)

הנכנסים לגליון (400—200). המכונה הזאת פועלת בדיוק המגיע כדי אלפית של אינץ'. כך מתקבל סרט פוטוגרפי השווה לגליון העתיד להוצר והוא מועתק לגלוף אבץ בשביל כל מהדורה ומהדורה. ההדפסה עצמה מתנהלת

לאספני בולינו ידועה העובדה, כי ההוצאה הזמנית הראשונה של סידרת המטבעות, הנושאת את הכתובת "דאר עברי", נמסרה להכנה ימים ספורים בלבד לפני הכרות המדינה. לפני מועד זה לא הודפסו בולים בארץ-ישראל. בולי תקופת המנדט הוכנו באנגליה.

מרבית המדינות המיחסות חשיבות לבולים נאותים שאינם ניתנים לזיוף, משתמשות כיום במכונות דפוס רקע מיוחדות. באין ציוד כזה, נאלצנו להדפיס את סידרת תנו הראשונה במכונות דפוס רגילות. המונחים עצמם כבר מסבירים את ההבדל בין שיטת ההדפסה הזקופה לבין הדפסת-רקע. נניח, שעלינו להדפיס את הספרה "1" בהדפסה זקופה. במקרה זה, היינו משתמשים בחתיכת מתכת (עשויה עופרת, למשל) וגוזרים משטחה העליון את הקצוות באופן שגוף הספרה "1" יבלוט, כשהוא חפוף על צדו. הגלופה המתהווה בדרך זו מוכנסת למכונת דפוס, נמרחת בצבע ומפיקה מספר העתקות ככל הדרוש.

לשם הכנת אותה ספרה בדפוס-רקע, שוב עלינו להשתמש בחתיכת מתכת חלקה (עשויה נחושת או פלדה). אולם הפעם נצטרך לחרוט את הספרה "1" בתוך המתכת. תהליך הדפסת-רקע מתנהל בצורה שהחלק הרקוע של הגלופה מתמלא בצבע, הנספג אל תוך נייר

משמאל לימין: הדפסה זקופה, הדפסת-רקע, הדפסת-אבץ — אופסט

באופן שגליל האבץ אינו בא במגע ישיר עם הנייר, כי אם מועתק תחילה על גבי גליל העשוי גומי, אשר עובר על פני הנייר.

השיטה הפוטורליטוגרפית המתוארת לעיל משמשת תהליך מצוין להדפסת הרקע, המסובכת בהרבה. ברור, שלתכלית הביצוע המעשי היה הכרח בפתרון של פרטים שונים. כגון שאלת צבעים מתאימים וניירות הדפסה מיוחדים. על הפיתוח המוצלח של התהליך ראויה לשבח מיוחד חברת דפוס ליון-אפשטיין בבתים.

ההתקדמיות בשטח הדפסת הבולים בישראל במשך פחות משנתיים גלויות לעיני כל אספן המעלעל בדפי אלבומי. ברם, ההשתכללות הנמשכת והולכת של תהליכי ההדפסה שלנו משתקפת גם בפרטים הקטנים, כגון מספרי-גליון וסימני-בקורת וכו'. בגליונות הראשונים

ההדפסה המיוחדת, מתוך השקערוריות שבגלופה. נסיון של מאה שנות הדפסת בולים הוכיח, כי הדפסת-הרקע על צורותיה השונות, כגון חריטת-רקע, צריבת-שקע וכו', מתאימה לייצור בולים יותר מאשר תהליך הדפוס החד-גווני.

ברם, ההוצאות החדשות של בולי ישראל לא הוכנו בשתי השיטות הנזכרות לעיל, כי אם בתהליך חדש אשר, עד כמה שידוע לי, אינו נהוג בשום מדינה אחרת. והוא: "פוטוליטוגרפיה — אופסט". אפיניי לשיטת הדפסה זו הוא השימוש בגלופות שטוחות, המוכשרות באופן שצבעי ההדפסה נדבקים על פני הגלופה אך ורק באותם המקומות החופפים את תמונת הבול. הגלופות עצמן עשויות אבץ ונערכות לפני ההדפסה בצורת גליל (דפוס רוטאציוני).

במספר הגליון "1", בעוד שלששת הערכים השונים של "דמי דאר" החדשים הוקצבו המספרים 2-7 ול"מועדים לשמחה תש"י" המספרים 8, 9, 10. הבול אשר יופיע עתה ישא את המספר "11" וכן הלאה. למותר להדגיש, כי אוסף שלם של מספרי גליונות אלה יהווה, לאחר זמן, מסכת פילאטלית מעניינת ורבת-ערך, שתש-מח לבב כל אספן בישראל.

משה חזקיה

שהודפסו בפוטוליטוגרפיה ("מועדים לשמחה תש"ט" ובולי דאר-האיר העומדים להופיע) מתגלים עדיין ששה מספרי גליונות שונים. הגלופות של סידרת המטבעות הקבועה הראשונה. שהוכנו בתאריך מאוחר יותר, הצריכו שני מספרי גליון כל אחת. לעומת זאת, מסומנות כל הגלופות שהוזמנו למן יולי 1949, במספר גליון סגלגל אחד בלבד. מספרי הגליונות הסגלגלים החדשים הללו מסודרים ברציפות, בצורה שבול יובל פתחתקוה מסומן

מספרי הגליון של בולי דמי-דאר החדשים

מה הופיע בעולם?

ארצות-הברית: דאר-אויך 75 סנט, חוסן תחרות הקליעה הבינלאומית.

ארצות-הברית: דאר-אויך, יובל ברית-הדאר; 10, 15, ו-25 סנט.

בולגריה: "חיל הספר" — 4 ל. (ערמוני); 20 ל. כחול-אפור; 60 ל. (דאר-אויך) שחור-אפרפר, "חזית המולדת" — 4 ערכים; "חוזים" — 4 ערכים.

בחרין: ארבעה בולי "יובל ברית הדאר" הבריטיים ועליהם "בחרין" ושנוי המטבע.

באואלפור: יובל ברית הדאר; 9 פייס, 1, 1½, ו-2 וחצי אנה.

בלגיה: 50 שנה למות המשורר גזל 1.75 × 75.

ברח"מ: ניקיטין — 40 קופ, 1 רובל; צ'אפאייב — 40 קופ.

ברזיל: 1,50 קרוז, יובל ברית הדאר.

גינאה ספרד: 4 פנ, "יובל ברית הדאר".

גרמניה: 12 פ. (כחול), 30 פ. (אדום) — הצטרפות לאיגוד הבינלאומי של פקידי דאר, "יום הבול"; 3 × 12 פ. שחור.

(הבולאי העברי) ישתדל להגיש לקוראיו שרות חדשות מהיר ומלא ככל האפשר, על המתרחש בעולם-הבולאות ולשפר ולהרחיב את השרות החשוב הזה. בגליון זה נמסר סיכום ההופעות החדשות שנת-קבלו למן חודש דצמבר 1949 עד להופעת הגליון. בגליונות הבאים יתפרסם מדור זה בקביעות ויביא מדי חודש בחדשו רשימה מפורטת של הבולים החדשים היוצאים בכל ארצות-תבל — המע'.

אוסטריה: תלבושות — 40, 60, 80, 90 ג'ר; 10 שילינג.

אופטרליה: לירה אחת, הערך השלישי בסידרת-סמל המדינה בפורמט גדול.

איפני: שלשה בולים ספרדיים מסידרת "יובל ברית הדאר העולמית" עם חותמת מיוחדת.

אירלנד: 2½ ו-3 פנס, לרגל ההכרה הבינ-לאומית בריפובליקה האירלנדית. "בית ליסטר" וסמלי ארבעת המחוזות של אירלנד. 1 פ. ירוק — מאה שנה למות המשורר י. ק. מנגן.

אלזריה: דאר-אויך, 200 פראנק; יובל-ברית הדאר 5 פראנק, ירוק; 15 פראנק, אדום; 25 פראנק, כחול.

אקוודור: 10 סנט, מצבה על קרה-משוה. הכינוס הדתי השני — 6 ערכים.

יובל ברית הדאר — 20 פ' (גזי);
40 פ' (פיסל I); 50 פ' (פיסל II)

עיראק:

דניה: "פוסטפראג" על 30 ו-40 א.
מהסדרה השוטפת: 40 א. צבע
בורדו, 50 א. אפור (שוטפים).

עבר-הירדן: "יובל ברית הדאר": 1 מיל
(חום); 4 מיל (ירוק); 10 מיל
(אדום); 20 מיל (כחול); 50 מיל (ירוק). נושאים את
הכתובת "ממלכת הירדן ההאשמית".

אותם הבולים משמשים עם הדפסת-רכב "פלשתיין"
בערבית ובאנגלית גם בשטח-הכיבוש של הלגיון הערבי
ממערב לירדן.

פרס: בנינים — 10, 20, 25, 50, 75 ר./
1 ר./ 1,50 ר./

צ'כוסלובקיה: "יובל ברית הדאר" — 5, 15,
25 סנט. מוטיבים שונים: 5, 15,

75, 1 ר./

צ'כוסלובקיה: כנוס האגודות המקצועיות: 1 ק'
(ירוק), 2 ק' (חום כהה), 3 ק' (אדום): 1,50, 3 ק'.

צרפת: "גדולי המאה ה-19": 5 פ' —
מונטסקייה, 8 פ' — וולטייר;
10 פ' — וואטו; 12 פ' — ביפון; 25 פ' — טירגו.

קולומביה: 5 סנט — בציר קפה.

קוסטה-ריקה: 3 ערכים, 125 שנה לגואנאקסטה

רומניה: 20 ל' (אדום) "ידידות רומנית"
סובייטית.

"קזה סקנטלי" — ערך אחד.
"כנוס פועלי ההובלה" — ערך אחד.

רוחנדה-אורונדי: שוטפים — 3 פ' על 2,50; 4 פ'
על 6 פ'; 6,50 פ' על 6 פ'.

תוניסיה: יובל ברית הדאר, דאר-אוויר;
5 פ' (ירוק כהה); 15 פ' (ערמור
ני); 25 פ' (כחול כהה).

הונגריה: 60 פ', 1, 2 פל. — יובל ברית-
הדאר; 40, 60, 1, 1,60, 2 פל. —
"גשר הדנובה".

הולנד: "סעד" חמשה ערכים.

טריאסט: "דינאר" במקום "לירה" על שבע
ערכי סדרת דאר-אוויר.

טאנגיר: שם האזור הבינלאומי על ארבעת
ערכי "יובל ברית הדאר" של
בריטניה.

לזמסבורג: "סעד" — 4 ערכים.

ליכטנשטיין: 5 ר' נוף, החלפת צבע: חום
במקום זיתי.

מונאקו: הנסיך ריינה והנסיכה שרלוטה
(בולי "סעד") — 4 ערכים.

מוזמביק פורטוגל: יובל ברית הדאר — ערך אחד
לכל מושבה.

מצרים: יובל ברית הדאר — 10 מיל
ערמוני; 22 מיל סגול; 30 כחול.

"ביטול בתי הדין המעורבים" — 10 מיל, ירוק זיתי.

ניו-זילאנד: "קנטרברי", 6, 3, 2, 1 פ'.

סאאר: דאר רשמי 12 ערכים.

פוריה: 5, 7,50 ג' (אשדות תלישבב);
12,50, 25 ג' (דמשק).

אותות הצטיינות לישראל

מר צ. גליק, שהשתתף, יחד עם מר אריק לוי, בנציג הבולאות הישראלית בתערוכות "סיטקס" בפא-
ריס ו"בפיטק" בבריסל, קיבל בימים אלה מולית-כסף
מצרפת ולוח-כבוד מבלגיה כפרט בעד הופעתה הפילא-
טית הנאותה של הנציגות הישראלית.

אריצות שנמחו מעל מפת הבולאות ממל היא קלייפרה

שום משאל-עם לא נערך, אולם ועדת-חקירה שסיירה במקום הגיעה לידי מסקנה, כי סיפוח לליטא אינו רצוי לתושבים. הגרמנים החזו רוב במחוז ואין גם להניח שכל ליטאי היה מצביע בעד סיפוח לליטא. יתר על כן, בבחירות שנערכו אחרי זמן נתברר, כי אלפי ליטאים הצביעו בעד ארץ-ממל אבסונומיה. אלה תולדות הבעיה, בקצרה. ועתה — לבעיה עצמה: סענת הגרמנים ברורה: ממל היתה שטח גרמני במשך מאות בשנים ונקרעה מעל ה"רייך" אך ורק כדי לתת נמל לליטא. אמנם, יש ליטאים בכפריה-הסביבה, אך רובה המכריע של העיר גופא גרמני הוא. אין זה צודק להשליט אומה בעלת תרבות נמוכה יותר — כך טענו הגרמנים — על אוכלוסיה גרמנית. לכל היותר, אפשר לעשות את ממל "עיר חפשית".

לפי המספרים הגרמניים האחרונים מלפני 1914 ישבו בממל והמחוז 141.000 נפש, מהם 51% דוברי-גרמנית, 48% דוברי ליטאית ו-1% יהודים, פולנים ואחרים. אולם, כך טענו הגרמנים, גם הליטאים בממל אינם ליטאים "אמיתיים", כי למעשה התבוללו בתרבות הגרמנית במשך הכיבוש הטיבטוני הממושך. כמובן שזו טענה מופרכת מעיקרה.

בשנת 1939 ישבו בממל, בקירוב, כחמשים אחוז גרמנים וחמשים אחוז ליטאים. הצרה היא, שלא היתה חלוקה גיאוגרפית ברורה בין שני העמים. כמחצית 71.000 התושבים הגרמנים ישבו בעיר עצמה. הליטאים, שהיוו, לרוב, את דלת-העם ישבו רובם בכפרי המחוז.

מכאן יסוד התביעה הליטאית. מאחר שלפנינו מחוז כפרי המשתרע על גבולות ליטא עצמה מן הדין לספחו למולדת. אמנם, בממל יושב רוב גרמני, אבל אין קיום לעיר בלי המחוז. על כל פנים, מדינה מתפתחת כלילת זקוקה לנמל ואין ברירה זולת ממל. הליטאים פיתחו והאדירו את נמל ממל, בנו מסילות ברזל חדשות שחיברו את העיר עם ערי ליטא ונפת האניות שעגנו בנמל הוכסל.

הגרמנים לא היו מאושרים. הם התלוננו על ה"דיכוי" הליטאי, בשכחם כי סרבו, מלכתחילה, לשתף-פעולה עם השלטונות.

"מועצת-הנבחרים" שהובטחה לממל לפי הסכם-האבסונומיה לא האריכה ימים. שלט בה רוב גרמני ולאחר מספר התנגשויות חריפות, הוחרם המוסד ע"י נציג הליטאים. הממשלה הליטאית ביטלה את המועצה ולהלן התנהל הממשל במחוז כבשטח ליטאי רגיל. כתגובה על כך החרימו הגרמנים את השפה הליטאית ממשלת-ליטא החליטה — בצדק — כי פקדינה חייבים לדעת את שפתה, ופקדה על כל הפקידים, השוטרים והדוורים ללמוד ליטאית. רובם מאנו והמועד הסופי לידעת ליטאית-המדינה הוארך מדי פעם. אולם בשנים 1934—5 פוטרו רוב הפקידים הגרמניים

ממל היא עיר-נמל על שפת הים הבלטי, אשר היותה, עד שנת 1918, את קצה-המזרח של הקיסרות הגרמנית. מאחוריה, על הגדה הימנית של הנהר ניימן, משתרעת רצועת-ארץ הקשורה לממל מבחינה היסטורית וכלכלית. שטח זה, שהיה מיושב שבטים ליטאיים ולטביים, נכבש ע"י "האבירים הטיבטוניים". במאה ה"ג. בשם הדת הנוצרית רצחו, אבדו וגרשו אנשי המיסדר את הילידים שהיו עכו"ם וסרבו בחלקם להמיר את דתם וכך הושמו חלקי-ארץ נרחבים לשממה.

ממל עצמה הפכה לנמל משגשג, חברת ברית ערי "האנוה". על-אף התקפות וכיבושים ארעיים בידי ליטאים, שבדים ורוסיים, נשארה העיר גרמנית באוכלוסיתה ובאפיה. אולם חשיבותה פחתה אחרי חלוקת פולין, כאשר רוב העורף הטריטוריאלי של העיר צורף לרוסיה והמסחר כחן באופן מלאכותי לנמלים רוסיים.

שפת הים שהוצעה לראשונה בשביל ליטא המחודשת אחרי מלחמת-העולם הראשונה היתה מורכבת מקילומטרים ספורים של רצועת-חול, ללא נמל וכמעט ללא אפשרות של הקמת נמל. על פי חוזה וורסי נדרשה גרמניה לוותר על חבל-ממל — הרצועה שמימין לנהר ניימן — ולהסכים להחלטה הסופית שתתקבל ביחס לגורלו ע"י מעצמות-הברית. ועדה מטעם המעצמות המנוצחות, בסיוע צבא צרפתי, כבשה את החבל ונש" תרר רושם כללי שממל תיהפך, בסופו של דבר, לעיר חפשית דוגמת דנציג. אולם מעניין לציין, כי זכויות-המסחר המיוחדות בעיר החפשית נועדו לפולין, מכיון שמעצמות ההסכמה טרם הכירו, באותו זמן, במדינת ליטא.

אולם הליטאים היו בדעה אחרת. הם למדו לקח ממצבה המסובך של דנציג ומכיבושה השרירותי של ווילנה ע"י הפור לנים. הליטאים החליטו, איפוא, להעמיד את המעצמות הגדולות בפני עובדה מוגמרת. ב"10 בינואר 1923 אירע מחזה מוזר בממל. חיל-המצב הצרפתי, שנועד לשמור על העיר בשביל ליטא מפני הגרמנים, מצא את עצמו מכותר ע"י צבא ליטאי עוין, שמספרו עלה בהרבה על כחם של הצרפתים. הצרפתים היו אדישים לגבי כל הענין, נכנעו ופינו את העיר. כל חבל-ממל נתפס מיד ע"י הליטאים, אשר תיארו את המקרה כהתקוממות ספונטנית של האוכלוסיה. ועדת-חקירה מטעם מעצמות-הברית קבעה בפירושו, כי הפלישה אורגנה ובווצה ע"י ממשלת ליטא, אבל איש לא ראה צורך להתנגד. ממל והמחוז — כאלף מילין מרובעים — סופחו רשמית לליטא, בתנאי שתועק אבסונומיה לתושבי המקום, אף כי המושל יתמנה ע"י נשיא ליטא. פתרון זה נתקבל, לבסוף, על דעת כל הצדדים. אולם איש לא השגיח את עצמו כי זהו פתרון סופי ושרה-חוק האילקאי אף תיאר מוצא זה כ"אחד המשגים החמורים ביותר בחוזה-השלום". חבל-ממל נמסר לליטא כפיצוי לתפיסת ווילנה ע"י הסולנים.

ליטא גילה תבונה רבה והנדונים נחוונו. הבעיה נגנזה — אולם לא נפתרה.

ושם הופיעה ממל ב"חדשות" ב־1938 כשהפולנים אמרו לפזוש לליטא והגרמנים התכוונו לנצל את ההזדמנות לכבוש את ממל. התכנית נדחתה — עד אחרי מינכן, כאשר היטלר הכריז, כי אין לגרמניה עוד תביעות טריטוריאליזם באירופה. חסידיו מהרו והסבירו, כי "הפיהרר" לא דרש סיפוחים נוספים, אולם לא אסר על הגרמנים בממל לבקש את הצטרפותם ל"רייך". מסע של תעמולה נאצית נפתח בקרב האוכלוסיה הגרמנית בעיר.

סופה של ממל בא באופן פתאומי אך לא בלתי־צפוי. ב־21 למארכ 1939 הגישה גרמניה אולטימטום לליטא: על הליטאים לפנות תוך חמשה ימים את ממל; שתהיה ל"עיר חפשית". (סעיף זה נשכח מיד ע"י הגרמנים). לא היתה שום אפשרות של התנגדות. לליטא לא היו בעלי־ברית והיה ברור בהחלט שכל מחאה תגרור אחריה פלישה ושיעבוד ליטא. תוך חמשה ימים חזרה קלייפדה והיתה לממל. רק לאחר שחרור העיר מידי הגרמנים נמצא הפתרון הסופי לבעיה ממל. פתרון דיקלי ומוחלט: אין עוד גרמנים בממל. היא הפכה לנמלה של ליטא הסובייטית. אולם גם ליטא היא אחת משלוש המדינות הבלטיות שנמחו מעל מפת־הבולאות ועליהן נייחד את הריבוי בגליון הבא.

הבו לנו כולי אישים!

התנועה הציונית, שחייהם היו קודש להקמת מדינתנו והם פעלו למטרה זו ללא ליאות. מדוע לא תופיע כל אותה הגלריה המפוארת הכוללת את בנימין זאב הרצל, מינסקר, הבארון רוטשילד, אחד־העם, אוסישקין, סוקר לוב, ביאליק בן־יהודה מכס נודדאו, ז'אבוטינסקי, ארלר זורוב, ויבדל לחיים, נשיא המדינה פרופ' ווייצמן? כלום חסרים אנו אנשים גדולים?

נשמעו רמזים, כי בוליא־אשים לא יופיעו מחמת התנגדותם של חוגים ביישוב ישראל. בפולמוס לא נכנס, אולם נציין, כי נימוק זה פסול מעיקרו. מה דינה של הקרן הקיימת לישראל שהוציאה במשך עשרות בשנים בולים כאלה? הלא מוסד זה בודדא שהיה עליו להשמר מכל פגיעה ברגשות דתיים? האם לא יצאו בולים עם תמונת הרב קוק ז"ל וגדולי תורה אחרים?

ואם כך, מה ראתה ממשלת ישראל כי תהיה "קאתולית יותר מן האפיפיור" עצמו? אין זה לפי כבודה "לעקוף" את ההתנגדות לבולי אישים ע"י הדפסת התר מונה על "מעטפת יום־ראשון" במקום על הבול עצמו. כפי שנהגה בד"ר הרצל ופרופ' ווייצמן. שיטה זו כבר הביאה לידי פאראדוקסים וצירופים משונים, דוגמת גמלי הנגב ותמונתו של נשיא המדינה. כאמור, אין כאן ענין לפולמוס, כי כל נימוק דתי נגד בולי אישים אין לו אחיזה במציאות והוא סותר את עצמו. חלילה לנו להתחשב באמתלות כאלה. תישמע, איפוא, ברמה תביעת בולא־ישראל, שרוב הציבור שותף לה: הבו לנו בולי אישים!

ש. ש.

שהוסיפו להתעקש. כמובן שהמפוטרים קלטו על נקלה את התעמולה הנאצית. הגרמנים המפוטרים הוחלפו רובם במקידים ליטאים, אולם סופר אנגלי שביקר בממל בשנים התן מספר, כי נתקל באנדרלמוסיה מאין כמות: מורים ליטאים עמדו בפני כיתות של ילדם דוברי־גרמנית מבלי שהתלמידים יבינו את דברי המורים. אנשם גדדו במשרדי־הדואר מאשנב לאשנב כדי לקנות בולים, מבלי להבין את השלטים התלוים מעל לאשנבים. העיר עצמה אבדה את שמה הישן והפכה ל"קלייפדה" בליטאית.

ב־1934 נוצרה סכנה ממשית של מערכה גלויה. הגרמנים בממל זממו לבצע "פוטש" ולהצטרף לגרמניה. לאסונם של הקושרים נמצא ביניהם מלשין וההתקוממות דוכאה בעודה באבה. סופו של המלשין היה רע ומר: הקושרים העלוהו על מכונת והסיעוהו בכיוון הגבול הגרמני. בדרך זעזעוהו ברמזים כה שקופים על הקץ הצפוי לו, עד שהנחסף מת משבץ־הלב! למעשה, זהו רצח וגם נכלל בכתב־האשמה נגד 126 העצורים שהובאו בקביוצות בפני בתי־דין צבאיים ליטאיים.

רובם נמצאו חייבים. ארבעה נידונו למיתה והשאר לענשי מאסר. המשפטים עוררו את זעמה של גרמניה. מנהיגי הנאצים נשאו נאומים גדושי־איומים ופלוגות של המומימה נאצים התרכזו על הגבול. על מנת למנוע סכנת־מלחמה בין גרמניה וליטא התערבו בריטניה וצרפת והשתדלו למען הנדונים. נשיא

אין זה סוד, כי לא תמיד שבעו אספנינו נחת מן הבולים שדאר ישראל הגיש לנו במשך השנתיים האחרונות. נהפוך הוא: רבה וחריפה היתה הבקורת שנמתחה על הוצאותינו, מלבד שתיים־שלוש יוצאות מן הכלל, כגון "בול הדגל", "בול ירושלים", שנתקבלו ברצון היתה בבקורת זו הרבה מן ההתעלמות מהעובדה, כי ישראל עשתה את צעדיה הראשונים בשטח ייצור־הבור לים בתנאים קשים למדי וחוסר־ציוד ומתאים. לא תמיד היתה הבקורת אובייקטיבית וקונסטרוקטיבית. אולם אפשר לומר, כי עתה כבר יצאנו למרחב. "סידרת־המט" בעות" החדשה תקנה למעשה את הרושם הרע שהופעה קודמות מסוימות יצרו בארץ ובצבור האספנים בעולם. הגיעה השעה למתוח קו תחת העבר ולהציג את השאלה: מה הם סוגי הבולים שאנו דורשים מהדאר הישראלי?

וייאמר הדבר בפה מלא: איננו דורשים עוד "ארכיאולוגיה", ודל... אפשר היה להתווכח על טיב המוטיבים שהדאר בחר בהם עד כה. אבל הארכיאולוגיה היא נחלת־העבר ויש לסיים את הויכוח אחת ולתמיד ולהחזיר את העתיקות למקומם: במוזיאון

ציבור הבולאים צמא לבולים חיים, רעננים ויפים שישקפו את נוף והווי הארץ, את מלחמת הגבורה של ישראל ואת דיוקני האישים הגדולים שלהם חלק בתקומת עמנו. ברצוננו לעמוד כאן במיוחד על הדרישה האחרונה: בולי אישים.

איננו יודעים מה הסיבות שהניאו את הדאר מלפרסם שורה של בולים שישאו את תמונת גדולי

ש"לח אגרתך על פני המים... שרות הדאר האטי ביותר בעולם

"מועדון הבקבוקים"

בשיתוף פעולה עם השלטונות מנסה מועדון זה שיטות מדעיות לזירוז שרות הדאר. בהמשיכו את ניסויי האדמירליות, שהחלו ב־1802, הודיע המועדון על מספר "מציאות" של הצי הבריטי: בקבוקים אחדים נדדו ממערב אפריקה לאירופה; אחד מפנמה וארבעה מגרינלנד הגיעו לאירלנד; בקבוק שהוטל לתוך האוקיינוס האטלנטי הדרומי נתגלה לראשונה בחופי אפריקה הצפונית ואחר־כך סמוך לגיברלטר עד שנפלט ליבשה בחופי האי ג'רסי בתעלת־לה־מנש.

הגיעו בקבוקים מכל העולם, מהם ששטו כמאתיים ק"מ מערב בהם הקאריבים תוך חמשה ימים, אחדים מאזור הקוטב הדרומי והצפוני ואחרים מאניות שנרשמו כ"נעדרות".

מה מהירות ה"דוורים"?

"מועדון הבקבוקים", שהטיל "צורות" בשפות רבות בכל הימים והנהרות החשובים, הצליח להרכיב מפה מדויקת של זרמי הים והרוח העיקריים, הכוללת נתונים ביחס למהירות הזרמים. למפה זו נודע ערך עצום לגבי אנשים השולחים "ס.א.ט." באמצעות בקבוק בלב־ים וחפצים לדעת כמה זמן עליהם לצפות להצלה — ומניין תבוא הישועה.

המועדון קבע, למשל, כי ה"גולפ־שטרום", אחד מ"נתיבות הדאר" המקובלים ביותר, נמנה על ה"דוורים" האטיים ביותר, שכן מהירותו אינו עולה על ששה ק"מ ליום. הזרם המהיר ביותר הוא הבראזיליאני הנובע מקריה־משוה לגדות נהר לה־פלטה במהירות של 30 מילין ליממה לבקבוק בינוני; וזרם האויר של דרום־האוקיינוס השקט, המגיע בקבוק צף במהירות של 13 מילין ליום. זרם "קורו־שיבו" ורוח האוקיינוס השקט הצפוני הם נושאי־מכתבים וריזים, אבל זרמי בנגלה, בלרדור, אליניני והומבולדט מתנהלים בעצלתיים.

אולם גם מספרים אלה הנם יחסיים, כי בקבוק עלול לשוט יותר מהר כשהוא במרכז הזרם ויותר לאט כשהוא גנר בקצותיו. כך, למשל, נמצא בקבוק, שהוטל לתוך המיסיסיפי התחתון ע"י אחד מחברי המועדון, בחופי האי האנגלי ווייט, כעבור עשרה חדשים — כמעט באותו זמן שנמצא בקבוק שהכיל מכתב של אחד מחיילי מדינות־הדרום במלחמת־האזרחים האמריקאית אל אהובתו בעיר ניו־אורליאנס.

"מעטפת יום ראשון" מימי גלוי־אמריקה

יש הודעות חשובות שהגיעו באיחור רב יותר. ב־1493 שלח כריסטופור קולומבוס בתיבה עשויה עצי־אזרז מכתב "מהודו" אל איזבל מלכת קסטיליה. המכתב נמסר כעבור 359 שנה לאיזבל השנייה מלכת־ספרד, ע"י הקפיטן אוברוילי, קברניט אמריקאי מבוסטון, שמצא את התיבה ובתוכה מגילת־הקלף, בחופי אפריקה למרגלות הר־אבילוס — בשנת 1852!

ב־1659 שלח דיג צרפתי בחופי ה"ריביירה" בקבוק, שבו נמסר, כי נסיד מזרע המלוחה עצור בכלא האי ס"מ־מרגריט וכי פניו חבושות במסכה־שליברול.

אכן, לפי האמור לעיל, לא כדאי להפקיד מכתבים חשובים ביד "דאר הבקבוקים", ואולם, מי יודע? אולי יתפתח ה"הובי" ועוד נזכה לבחלי דאר־בקבוקים? ...

האדמירליות הבריטית נוקטת אמצעים להחשת שרות הדאר האטי ביותר בעולם. אין הכוונה לשרות הדאר בממלכה המאוחדת, המצטיין, כידוע, ביעילותו, כי אם לבקבוקים המכילים הודעות, המוטלים הימה ע"י ימאים שספינותיהם נטרפו או ע"י יורדניים גלמודים. רבים האנשים המפורסמים שנעזרו בשיטת־קשר זו, וביניהם קולומבוס, מריה מלכת סקוטלנד והאיש בעל־מסכת הברזל. אולם רוב "צורות־הדאר" הנאספים, מדי יום ביומו, בחופים נידחים ככל חלקי־העולם, נמסרים ע"י מלומדים שכונתם לעמוד על מגמות זרמי־האוקיינוסים.

כתב־העת האנגלי "נאוטיקל מגזין", שחידש את הופעתו אחרי מלחמת־העולם השנייה, מפרסם רשימות של מקבלי "דאר־בקבוקים". ההודעות על קבלת בקבוקים מגיעות במספרים ההולכים וגדלים, תודות לתחנות מחלקת התחבורה של האדמירליות הבריטית ועזרת ילדים וימאים מכל חלקי העולם.

זרם־דאר בזרם־מים

הבשורות הטרגיות מכולן הן "נשיקות־הפרדה" הנשלחות לקרובים מאנשים שניספו בלב־ים. בשנים האחרונות נמצא מספר רב של מכתבי־בקבוקים מאת אנשים שספינותיהם "טורפו" או

עלו על מוקשים. ברם, השלל כולל גם בקבוקים שהוטלו הימה בימי מלחמת־העולם הראשונה, מלחמת דו־הגרמניה ב־1865, מלחמת־האזרחים האמריקאית, מלחמות־נפוליון ואפילו מלחמת העצמאות האמריקאית ומלחמת שבע־השנים.

הפרעות מסוימות לדאר־הבקבוקים נגרמו ע"י שדות־המוקשים הנרחבים בשתי המלחמות העולמיות. אולם הדאר מוסיף להגיע ספינ־טפין בכח "זרם־המפרץ", זרם "קורו־שיבו", זרם "הומבולדט" וזרמים ימיים אחרים ובעזרת זרמי־האויר למיניהם.

"נפתח ע"י הצנזור"

דאר־הבקבוקים אורגן לראשונה בצורה שיטתית בשנת 1585, לאחר שדיג אנגליה גילה בקבוק מסתורי במעלת־לה־מנש ונתברר, שהוא הכיל ידיעה מאת המלכה מריה סטוארט, שהוחזקה אז במעצר במצודת־לונדון ופנתה אל הדוכס מלורייין. כי יארגן ברית של מדינות אירופה נגד אנגליה. הדיג מסר את המכתב לשלטונות וכתוצאה מכך הוציאה המלכה אליזבת פקודה, שלפיה נאסר על כל אדם לפתוח בקבוק הנגנר בים. מריה סטוארט הוצאה להורג ופסק־דין מוות היה צפוי לכל אדם שהפר את פקודת המלכה האנגלית. באותו חוק מנתה המלכה גם "פותר־בקבוקים" רשמיים, שעליהם הוטל לקבל את כל הדאר הצף. משרת "פותר־הבקבוקים" מוטלת כיום על מנהל מחלקת התחבורה באדמירליות הבריטית, אולם מאז 1927 נהנה קצין זה מעזרת "מועדון הבקבוקים הבינלאומי", שנוסד באותה שנה באוסטרליה ע"י הקולונל אווארד ביילי.

קצת מזה

"קטלוג איור 1950"

קצת מזה

הקטלוג הצרפתי הנודע "איור" לשנת 1950, יצא בשני כרכים: א) צרפת ומושבותיה (כולל ארצות הליבנט עד 1946) ר"ב) ארצות חוץ. מחיר הקטלוג בצרפת: 1200 ₪. מבולי ישראל כלולים בקטלוג זה: סידרת המטבעות: 4000 פרנק הסריה (בלתי מוחתמת). הקטלוג מציין רק את הערכים של שלשה וחמשה מיל בלי שינון. השינון נמסר כ-11X10^{1/2}. מועדים לשמחה תש"ט — 300 פרנק הסריה. בול "הדגל" — 50 פרנק. בלוק "שנה אחת לישראל" — המחיר לא צויין. דמי דאר — המחיר לא צויין.

✱

הדאר הפולני מודיע, כי הפעיל מכונת הדפסת רקע רוטציונית ומעתה יודפסו כל בולי פולין לפישיטה זו.

✱

לרגל התערוכה הבינלאומית שתערך בלונדון בימים 6—13 במאי 1950 יוציא הדאר הבריטי סידרת בולים חדשה ודפית מיוחדת.

✱

ארגנטינה תוציא השנה סידרה ודפית זכרון לכבוד הגנרל חואן סן-מרטין, משחרר המדינה.

✱

וויניצואלה החליטה להציף את העולם במבול של בולי חדשים, שישאו את סמלי המדינות השותפות ב"ארצות הברית של וויניצואלה". מספר בולי-הסידרה יגיע ל-394!

✱

בפעם הראשונה בתולדותיה קבלה סן-מארינו הקטנה דאר בדרך האויר. מאחר שאין שדה תעופה במדינות זו הוצנח שק הדאר ממטוס מעל לרחבת בית הממשלה. המכתבים הוחתמו בחותמת זכרון.

✱

הוויקינג מוכן חמשה בולים מיוחדים לרגל 1950, השנה

(המשך מעמוד 3)

ההתאחדות. ההתאחדות ארגנה את תערוכת "תבול", לפי הזמנת של התחבורה מר ד. רמז. בהתאחדות מאורגנים כיום כ-600—700 חברי אגודות בשלש הערים הגדולות ושעריה פתוחים בפני כל אגודה בולאית מקומית המעוניינת להצטרף אליה.

אספה כללית בהתאחדות

האספה הכללת השנתית של התאחדות אגודות וקבולאים בישראל, תערך ביום א' ה-29 לפברואר 1950, י"א שבט תש"י, בשעה 8 בערב, במועדון צנט-נר ברחוב ביאליק 18 בתל-אביב. באספה משתתפים נציגי האגודות בלבד. האספה תפתח במסירת המדליה ע"ש פרופ' א. ש. ר.

כרנע האחרון: קארול מפרק את אספו

ניו-יורק. יום ה' סוחר בולים אמריקאי גילה היום בניו-יורק, כי קארול, מלך רומניה לשעבר, ופה את כחו לערוך מכירה פומבית של חלק מאוסף-הבולים שלו. החלק שיועמד למכירה נערך במאה אלף דולר וכולל בול שבדי יחיד במינו שנקנה על ידי המלך בל-מעלה מ-25 אלף דולר בלונדון בשנת 1937. בול זה, שהוא הנדיר ביותר באירופה, הוא בן שלשה שילינג; משנת 1855, שהודפס בטעות בצבע כתום, במקום ירוק. רומא, יום ב' — הופיעו בולי דאר-האוויר הראשונים של קרית-הוותיקן, הנושאים את סמל האפיפיור (כתר ומפתחות) ואת הכתובת: "פוסטה וותיקנה" — "פוסטה אאריה".

הקדושה לקאתולים. בוותיקן תערכנה ועידות בולאים בינלאומיות בימים 26—19 במארס ו-26—19 בנובמבר. המשתתפים יתקבלו לראיון אצל האפיפיור.

✱

האיטי אומרת להקים "ארמון בולאות" במלאת 200 שנה לעיר הבירה פורט-אופרינס. ב"ארמון" זה תוצג תערוכת בולים מתמדת שתארגן ע"י האיחוד הבולאי הכל-אמריקאי.

✱

הודו חידשה את האיסור על ייבוא בולים. מעטפות המכללות בולים צפויות להרמה.

✱

שלש המושבות הצרפתיות בחצי כדור המערבי, גיאנה, גואדילופ ומרטיניקה הוכרזו כ"נפות" המסופחות לצרפת המיטרופוליטנית. סבורים, כי בקרוב יתחילו להשתמש שם בבולים צרפתיים רגילים.

✱

קוריאה (הדרומית) החליפה את שמה ב"טא-הן" ושם זה מתנוסס על בוליה החדשים של המדינה.

✱

מוסריים, כי הבולים הראשונים שהוצאו בומנו על ידי הקונסוליה הצרפתית בירושלים, נמכרים בפאריז במחיר 40.000 פראנק.

✱

לפי החלטת השלטונות היוגוסלביים מתנהלים כל יחסי החליפין עם חו"ל באמצעות המוסד "יוגופילאטליה" בבלגרד. לכל אספן מותר להתקשר עם 20 אספנים בחו"ל, אולם לא יותר מאשר שנים במדינה אחת. פעם בחודש בלבד רשאי האספן בחו"ל לקבל בולים בלתי-מוחתמים שערכם לא יעלה על 200 דינאר ובולים מוחתמים שמספרם לא יעלה על 50.

✱

ליבריה הוציאה בשעה צבעים סידרת בולים שאחד מהם מוקדש לגיבור הלאומי יהודי אשמו. הבולים צוירו ע"י האמן היהודי המפורסם ארתור שיק.

✱

לאחר אולת המלאי הנוכחי יודפסו בולי אוסטרליה על נייר רגיל. הנהלת הדאר קבעה, כי סימן-המים אינו נותן ערובה מספקת מפני יוסיפם.

א. לויז אפשטין בע'מ
תפ-אביב—בת-ים

מדפס הכולים שד
דאד-ישראל

לוי את טייכר

ביחיד, לעטפות

ותוצרת ניר

תל-אביב - רחוב הגר"א 3

פל. 2413 - ת.ד. 1225

התאחדות אגודות הבוליאם בישראל

התאחדות אגודות הבולאים, המוסד המרכזי המייצג את האינטרסים של הבולאים בארץ, פונה אל כל חובבי הבולים בישראל באשר הם שם, בערים, במושבות ובהתישבות, העובדת, בקריאה להתאגד בארגונים מקומיים ולהצטרף להתאחדות.

התאחדות אגודות הבולאים נותנת לבולאי בטר חן מפני נזקים פילאטליים וממציאה לו אינפורמציה מדויקת ומחלימה על המהרהש בפילאטליה הישראלית והעור למית, על ידי חומר מגוון בכתב ידעל פה.

האיחוד יוצר כח -

בולאי ישראל - התאחדו!

בכל עניני ההתאחדות נא לפנות אל המזכיר מר צ. גליק, רחוב הס 4 תל-אביב, טלפון 3987.

כל מלבושי הגבר
מוכנים ולפי מידה

אפ"ע

ירושלים / תל-אביב
ח' פ' ה

העורך: ש. שמואלביץ

כתובת המערכת: רחוב לוי-יצחק 16, תל-אביב
HABULAI HAIVRI, Israeli Philatelic Montly,
Editorial Office: 16, Levi-Itzhak St., Tel-Aviv,
Israel.

...חולתאות לאני?
כק 83

חותמות רובל
ת"א, רח' ליל'ינבלום 26

מחסני ערובה
ארצי-ישראליים בע"מ

(מקודם ז. שריבר)

תל-אביב

רח' אחדיהעם 30, טלפון 6353

החסנה

עמילות-מכס

ביטוח

סוכנויות בכל חלקי תבל
מניסים בחופה וירושלים